

Кіровоградський національний технічний університет
Кафедра економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до семінарських занять
з дисципліни:
«МІКРОЕКОНОМІКА»

Кіровоград – 2014

Волчкова Г. К. Мікроекономіка : Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентами денної та заочної форми навчання / Г. К. Волчкова. – Кіровоград : КНТУ. – 2014. – 43 с.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики Рубан В.М.

Методичні вказівки призначені для самостійної підготовки до семінарських занять з предмету «Мікроекономіка» студентами денної та заочної форми навчання економічних спеціальностей

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики протоколом № 4 від 05.11.2014 р.

Зміст

№ теми	Сторінки
Вступ	4
1 Еластичність попиту і пропозиції і її застосування	5
2 Поведінка споживача та максимізація корисності	8
3 Витрати виробництва	10
4 Ринки товарів та послуг. Визначення ціни та обсягу виробництва в умовах чистої конкуренції	15
5 Чиста монополія. Визначення ціни та обсягу виробництва	19
6 Визначення ціни та обсягу виробництва на ринку монополістичної конкуренції	23
7 Олігополія. Визначення ціни та обсягу виробництва	25
8 Виробництво і попит на економічні ресурси	29
9 Заробітна плата і ринок праці	32
10 Ціноутворення та використання ресурсів: рента, процент, прибуток	34
11 Ринкова система і загальна рівновага	36
Перелік питань до іспиту	38
Список рекомендованої літератури	41

Вступ

Мікроекономіка є однією із складових частин економічної теорії. Вона вивчає поведінку окремих економічних одиниць (домашніх господарств, фірм, галузей, а також конкретних ринків) з точки зору досягнення ними своїх економічних цілей. Вона пояснює, як споживачі приймають рішення про покупку і як зміни в цінах і доходах впливають на їх вибір, як фірми приймають рішення скільки і яких ресурсів придбати, а робітники – де працювати і який обсяг роботи виконувати. Вона досліджує, як функціонують і розвиваються галузі промисловості й ринки.

Курс “Мікроекономіка” включає три блоки тем.

В перший блок включені теми, в яких з’ясовуються такі фундаментальні питання, як властива попиту і пропозиції еластичність, раціональна поведінка споживача, а також витрати виробника.

В другому блоці розглядаються існуючі моделі ринків продуктів і закономірності раціональної поведінки виробника на різних ринках продукту.

Третій блок включає теми, присвячені вивченню ринків ресурсів і поведінки власників ресурсів і фірм на цих ринках.

В останній темі узагальнюється фундаментальна проблема економіки – загальна рівновага.

Методичні вказівки з курсу “Мікроекономіка” мають на меті допомогти студентам економічних спеціальностей ефективно організувати самостійну роботу як основну форму вивчення названого курсу.

Тема 1. Еластичність попиту і пропозиції та її застосування

Мета вивчення теми: Поглибити розуміння попиту і пропозиції, визначити притаманну їм властивість - еластичність.

Основні проблеми теми

1. Цінова еластичність попиту.
 - а) сутність цінової еластичності;
 - б) формула цінової еластичності;
 - в) оцінка еластичності попиту за показником загального виторгу;
 - г) чинники еластичності попиту за ціною.
2. Перехресна еластичність попиту і еластичність попиту за доходом.
3. Еластичність пропозиції.
4. Державне регулювання цін і наслідки контролю над цінами.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Кемпбелл Р., Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Мікроекономіка – Львів: Просвіта, 1999, с. 151-174.

Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз. Мікроекономіка – Київ: Основи, 1998, розділ 5, с. 110-134.

Кемпбелл Р, Макконнелл, Стенли Л. Брю. Экономикс 11-е изд. – Москва: Республика, 1992, том 2, гл. 22, с. 12-30.

С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р.Шмалензи Экономика – Москва: Дело, 1993, гл. 5, с 74-96.

Роберт С. Піндайк, Декіел Л. Рубінфелд. Мікроекономіка – Київ: Основи, 1996, розділ 4, с. 96-127.

Олександр Ястремський, Олена Гриценко. Основи мікроекономіки. Підручник – Київ: Знання, 1998, розділ 2, с. 50-65.

Степан Дзюбик, Ольга Ривак. Основи економічної теорії – Київ: Основи, 1994, с. 195-208.

Терміни та поняття, які треба добре знати

Попит, пропозиція, еластичність попиту за ціною, еластичний і нееластичний попит, абсолютно (досконало) еластичний попит, оцінка еластичності за показником загального виторгу, еластичність попиту за доходом, перехресна еластичність попиту, еластичність пропозиції за ціною, найкоротший (миттєвий) риночний період, короткостроковий і довгостроковий період, максимальна ціна (стеля цін), мінімальна ціна, нестача (дефіцит), надлишок.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №1

Обсяг попиту та пропозиції товару X в залежності від його ціни, зміна попиту на товар X в залежності від зміни ціни товару Y, а також зміна попиту на товар X в залежності від зміни доходу споживачів наведені в таблиці:

Таблиця 1-1

Ціна товару X	Попит на товар X	Пропозиція товару X	Ціна товару Y	Попит на товар X	Доход споживачів	Попит на товар X
1	2	3	4	5	6	7
6	800	0	8	100	400	600
12	600	200	12	200	450	700
16	400	400				
24	200	600				
30	0	800				

Завдання

- Визначити еластичність попиту на товар X методом аналізу зміни валового виторгу.
- Розрахувати:
 - коефіцієнт цінової еластичності попиту на товар X в усіх інтервалах цін;
 - коефіцієнт цінової еластичності пропозиції в усіх інтервалах цін товару X;

- в) коефіцієнт перехресної еластичності попиту на товар X. Визначити взаємозв'язок товарів X та Y;
 - г) еластичність попиту по доходу. Визначити до якої категорії належить товар X.
3. Визначити ситуацію, що виникне на ринку товару X, якщо держава встановить верхню межу ціни, яка відрізняється від рівноважної на 6 гр. одиниць.

Питання для самоконтролю

1. Як працює ринковий механізм ціноутворення?
2. Що таке цінова еластичність попиту?
3. Як визначається коефіцієнт еластичності попиту?
4. Як визначається еластичність попиту за допомогою загального виторгу?
5. Що таке перехресна еластичність та її практичне значення?
6. Що таке еластичність по доходу?
7. Сутність цінової еластичності пропозиції.
8. Вплив часу на цінову еластичність пропозиції.
9. Періоди часу, що впливають на еластичність пропозиції.
10. Як встановлюється максимальна ціна?
11. Які економічні наслідки встановлення максимальної ціни?
12. Мінімальна ціна і її економічні наслідки.

Тема 2. Поведінка споживача та максимізація корисності

Мета вивчення теми: вияснити економічну природу щоденного вибору, принципи поведінки кожної людини у сфері споживання, зрозуміти, як споживачі розподіляють свої обмежені грошові доходи між різними доступними їм товарами і послугами. Аналіз зазначених проблем допоможе поглибити розуміння закону попиту.

Основні проблеми теми:

1. Два пояснення закону попиту:
 - а) ефект доходу та ефект заміни;
 - б) гранична корисність, закон спадної граничної корисності.
2. Вибір споживачів, правило максимізації корисності.
3. Вартість часу в споживанні.
4. Бюджетна пряма споживача.
5. Крива байдужості. Карта кривих байдужості.
6. Рівноважний стан споживача.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Кемпбелл Р., Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Мікроекономіка – Львів: Просвіта, 1999, с.175-196.

Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз. Мікроекономіка – Київ: Основи, 1998, с. 134-150.

Кемпбелл Р, Макконнелл, Стенли Л. Брю. Экономикс – Москва: Республика, 1992, том 2, гл.23, с. 30-45.

С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р.Шмалензи, Экономика – Москва: Дело, 1993, гл.6, с 96-119.

Роберт С. Піндайк, Декіел Л. Рубінфелд. Мікроекономіка – Київ: Основи, 1996, розділ 3 с. 66-96.

Олександр Ястремський, Олена Гриценко. Основи мікроекономіки. Підручник – Київ: Знання, 1998, розділ 3,4, с. 92-187.

Терміни та поняття, які треба добре знати

Ефект доходу, ефект заміщення, корисність, гранична корисність, загальна корисність, закон спадної граничної корисності, правило максимізації корисності, вартість часу в споживанні, бюджетна пряма, бюджетні обмеження, крива байдужості, граничний коефіцієнт заміщення, карта кривих байдужості, стан рівноваги.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №2

Доход споживача дорівнює 22 грошовим одиницям, котрий він витрачає на купівлю товару Х по ціні 3 грош. од. і товару Y по ціні 2 грош. од.

Гранична корисність (в умовних одиницях виміру) кожної наступної одиниці товарів Х і Y наведені в таблиці:

Таблиця 2-4

Одиниці товару	1	2	3	4	5	6	7
Назва товару	Гранична корисність товару в умовних одиницях виміру						
Товар Х	54	48	45	36	24	18	9
Товар Y	44	40	32	28	24	20	18

Завдання

1. Визначити:

- кількість товару Х і товару Y, яку повинен купити на свій дохід споживач, щоб максимізувати корисність;
- загальну корисність придбаних товарів;
- як зміниться загальна корисність, якщо споживач купить 6 одиниць товару Х і 2 одиниці товару Y.

Питання самоконтролю

- Поясніть дію ефекту доходу і ефекту заміни та їх вплив на попит споживача.
- Що таке корисність і гранична корисність?

3. У чому відмінність між загальною і граничною корисністю?
4. Поясніть дію закону спадної граничної корисності.
5. В чому суть розумного вибору споживача, яким правилом він користується.
6. Яким чином враховується вартість часу в споживанні?
7. Що виражає бюджетна пряма споживача? Поясніть її властивості.
8. Що виражає крива байдужості?
9. Поясніть властивості кривої байдужості.
10. Що таке карта кривих байдужості?
11. Яким чином визначається рівноважний стан споживача?

Тема 3. Витрати виробництва

Основна мета вивчення теми: з'ясувати та набути знання про загальну природу витрат виробництва, витрати фірми на виробництво окремих товарів і послуг, їх економічну форму, взаємозв'язок між складовими витрат, як вони вимірюються, що таке витрати у короткостроковому і довгостроковому періодах, позитивні та негативні ефекти масштабів виробництва.

Основні проблеми теми

1. Сутність витрат, явні та неявні витрати. Витрати та прибуток. Короткостроковий і довгостроковий періоди.
 - а) Сутність витрат суспільства і витрат окремих фірм.
 - б) Явні та неявні витрати.
 - в) Нормальний прибуток як елемент витрат.
 - г) Економічний (чистий) прибуток.
 - д) Короткостроковий і довгостроковий періоди здійснення витрат.
2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
 - а) Сутність витрат у короткостроковому періоді.
 - б) Закон спадної віддачі.

- в) Постійні, змінні та загальні витрати.
 - г) Середні витрати, або витрати на одиницю продукції.
 - д) Граничні витрати.
3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
- а) Сутність витрат у довгостроковому періоді.
 - б) Розміри фірми та її витрати.
 - в) Крива довгострокових витрат.
 - г) Позитивний та негативний ефект масштабу.
 - д) Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Мікроекономіка – Львів: Просвіта, 1999, с. 197-219.

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Економікс 11-е изд. – М.: Республика, 1992, Том 2, с 45-61.

Долан Э. Дж., Лидсей Д. Микроэкономика. – С-Пб: АО "Санкт-Петербург оркестр", 1994, с. 129-146.

Н Грегори Мэнкью. Принципы экономики – Санкт-Петербург: Москва-Харьков-Минск, 1999, с. 277-293.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, с. 229-238.

Терміни і поняття, які треба добре знати

Економічні витрати (альтернативна вартість), явні та неявні витрати, витрати фірми, нормальний і економічний прибуток, короткостроковий період, довгостроковий період, закон спадної віддачі, загальний, граничний та середній продукт, постійні витрати, змінні витрати, загальні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати, середні загальні витрати, граничні витрати, позитивний і негативний ефект масштабу, постійна віддача від зростання масштабу виробництва, мінімальний ефективний розмір підприємства, природна монополія.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №3

Загальний обсяг виробництва, кількість змінних одиниць ресурсів, застосування яких дає відповідний обсяг виробництва, наведені у таблиці:

Таблиця 3-3

Кількість змінних ресурсів, з яких виробляється готова продукція	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18
Кількість товарів, вироблених з відповідної кількості ресурсів	0	4	10	18	28	36	42	46	48	48

При послідовному включенні у виробничий процес додаткових одиниць змінних ресурсів витрати у грошовому обчисленні на кожний обсяг виробництва такі:

Таблиця 3-4

Загальний обсяг виробництва (одиниць продукції)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума змінних ресурсів (у грошових одиницях)	50	78	98	112	130	150	175	204	242	300

Сталі витрати підприємства “А” дорівнюють 50. Ціна продукту – 36 грошових одиниць. Дані про послідовне збільшення масштабів виробництва підприємством наведені у таблиці:

Таблиця 3-5

Послідов. нарощення розмірів виробництва	I			II			III			IV			V		
Послідов. нарощення обсягів виробництва в	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

межах кожного розміру підприємства															
Кількість вироблених товарів	50	60	70	60	80	90	80	105	120	105	130	150	135	150	165
Середні загальні витрати	22	19	21	21	17	19	19	16	18	18	16	19	19	17	19

Місткість ринку – 150 одиниць товару.

Завдання

- За першою таблицею визначити:
 - з якого обсягу виробництва починає діяти закон спадної віддачі;
 - чому дорівнює гранична й середня продуктивність використання ресурсів.
- Використовуючи значення другої таблиці, розрахуйте:
 - середні сталі витрати;
 - середні змінні витрати;
 - середні загальні витрати;
 - граничні витрати.
- Визначте:
 - при якому обсязі виробництва буде досягнута найбільша продуктивність використання ресурсів;
 - який сукупний економічний прибуток буде у цьому випадку.
- Використовуючи дані третьої таблиці, накресліть графік короткострокових і довгострокових середніх витрат і визначте, при досягненні яких обсягів виробництва треба збільшувати розмір підприємства.
- Чому буде дорівнювати економічний прибуток при досягненні найбільш ефективного використання ресурсів у довгостроковому періоді.
- Визначте:
 - мінімальний ефективний розмір підприємства;

- б) структуру галузі, якщо переважна більшість підприємств досягла можливого в цій галузі мінімуму довгострокових середніх витрат.

Питання самоконтролю

1. Що визначає кількість продуктів, яку фірма хоче і може поставити на ринок?
2. Що таке економічні витрати?
3. Які витрати називають явними, а які неявними?
4. Які витрати є економічними витратами окремої фірми?
5. Який прибуток є нормальним і яку економічну функцію він виконує?
6. Який прибуток є економічним (чистим) і як він розраховується?
7. Який прибуток називають бухгалтерським і як він розраховується?
8. Який період називають короткостроковим періодом виробництва?
9. Який період називають довгостроковим періодом виробництва?
10. В чому сутність закону спадної віддачі?
11. Як змінюється продуктивність змінного ресурсу в залежності від приєднання його додаткових одиниць до незмінного ресурсу?
12. Що таке гранична продуктивність змінного ресурсу?
13. Що таке середня продуктивність змінного ресурсу?
14. Як розраховується середня і гранична продуктивність змінного ресурсу?
15. Який зв'язок існує між зміною загального обсягу виробництва і граничною продуктивністю, як це відображається графічно?
16. Який зв'язок існує між граничною і середньою продуктивністю?
17. Що таке постійні, змінні і загальні витрати, як вони розраховуються?
18. Що таке середні постійні, середні змінні і середні загальні витрати та як їх розраховують?
19. Що таке граничні витрати та яка існує залежність між ним і граничною продуктивністю?

20. Яка закономірність руху середніх загальних витрат існує в залежності від збільшення розмірів підприємства і обсягів виробництва у довгостроковому періоді?
21. Яку форму має крива довгострокових середніх загальних витрат і з яких відрізків кривих короткострокових середніх загальних витрат вона складається?
22. Що таке позитивний ефект росту масштабів і які фактори його визначають?
23. Що таке негативний ефект росту масштабів і який основний чинник його визначає?
24. Що визначає постійна віддача від росту масштабів виробництва?
25. Що визначає величину інтервалу постійної віддачі від росту масштабів?
26. Що таке мінімальний ефективний розмір підприємства?
27. Яким чином дія позитивних і негативних ефектів росту масштабів підприємств впливають на структуру галузі?

Тема 4. Ринки товарів та послуг. Визначення ціни та обсягу виробництва в умовах чистої конкуренції

Основна мета вивчення теми: усвідомити та набути знання про різноманітність ринкових структур виробничих галузей, їх ознаки і особливості; якою є ринкова структура чистої конкуренції, поведінка окремої фірми на цьому ринку відносно ціни, обсягу виробництва, максимізації прибутку чи мінімізації збитків, як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді, суспільна ефективність чисто конкурентної фірми.

Основні проблеми теми

1. Чотири моделі ринкових структур, їх характерні риси.

2. Поняття чисто конкуретної структури ринку, її особливості, розповсюдження в практиці.
3. Попит на продукт конкуретного продавця:
 - досконало еластичний попит на продукцію окремої фірми;
 - середній, загальний і граничний виторг в умовах чистої конкуренції.
4. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді:
 - співставлення загального виторгу і загальних витрат;
 - співставлення граничного виторгу із граничними витратами;
 - граничні витрати і крива короткострокової пропозиції;
 - рівноважна ціна фірми і галузі в короткостроковму періоді.
5. Максимізація прибутку у довгостроковому періоді:
 - визначення довгострокового періоду, припущення для простоти аналізу того, що з'ясовується в поведінці фірми в цьому періоді;
 - графічна модель нульового економічного прибутку, механізм усування економічних прибутків та збитків;
 - пропозиція галузі з постійними, зростаючими та спадними витратами у довгостроковому періоді.
6. Чиста конкуренція і ефективність:
 - ефективне використання обмежених ресурсів;
 - ефективність виробництва;
 - розподільна ефективність.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Кемпбел Р.Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Мікроекономіка –Львів: Просвіта, 1999, с. 224-251.

Кемпбел Р. Макконнелл, Стенли Л. Брю. Экономикс. – М: Республика, 1992, том II, с. 65-88.

Н.Грегори Менкью. Принципы Экономикс. – С-Пб-Москва-Харьков-Минск, 1999, с. 296-313.

Долан Э. Дж., Линдсей Д., Микроэкономика – С-Пб: АО“Санкт-Петербург оркестр”, 1999, с. 160-176.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, с. 245-251.

Терміни та поняття, які треба добре знати

Чиста конкуренція; чиста монополія; монополістична конкуренція; олігополія; недосконала конкуренція; ті, що приймають ціни; середній загальний і граничний прибуток; випадок максимізації прибутку; точка беззбитковості; випадок мінімізації збитків; випадок закриття (припинення виробництва); правило ГД (=Ц)=ГВ; крива пропозиції у короткостроковому періоді; крива пропозиції у довгостроковому періоді; галузь з постійними витратами; галузь з зростаючими витратами; галузь з спадними витратами; ефективність; виробнича ефективність; суспільна ефективність.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №4

Відомі наступні дані:

Таблиця 4-5

№ фірми	Обсяг виробництва (од. тов.)	Валовий доход (грош. од.)	Граничний доход (грош. од.)	Валові витрати (грош. од.)	Валові змінні витрати (грош. од.)	Середні загальні витрати (грош. од.)	Середні змінні витрати (грош. од.)	Граничні витрати (грош. од.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	100	600	—	500	450	—	—	—
2.	50	—	20	—	—	18	15	20
3.	50	—	20	—	—	25	21	20
4.	100	400	—	450	410	—	—	—
5.	10	700		700	620	—	—	—
6.	50		40			40	32	40
7.	20	200	—	210	170		—	—
8.	10		80			90	85	80
9.	50	300		400	310	—	—	—
10.	100	—	50	—	—	40	35	50

Завдання

Визначити:

- а) які фірми будуть мати прибуток, які – збиток, і якого валового обсягу;
- б) які фірми необхідно закрити.

Питання самоконтролю

1. Які ви знаєте типи ринкових структур і їхні характерні риси?
2. Яким є, з точки зору еластичності, попит окремої фірми і галузі в умовах чистої конкуренції?
3. Яка існує взаємозалежність між ціною, середнім, граничним і валовим доходами?
4. У короткостроковому періоді яке співвідношення загального виторгу і загальних витрат дає фірмі економічний прибуток?
5. У короткостроковому періоді яке співвідношення загального виторгу і загальних витрат дає фірмі збитки але створює умови, коли фірмі краще працювати, ніж припинити виробництво?
6. У короткостроковому періоді за яких умов фірмі краще припинити виробництво, ніж працювати?
7. На чому ґрунтується інший підхід до визначення рівня виробництва, за якого конкурентна фірма максимізує прибуток або мінімізує збитки?
8. Якими трьома рисами характеризується правило $MR=MC$?
9. Як, застосувавши правило $MR=MC$, можна визначити, чи буде мати фірма економічний прибуток, чи тільки нормальний прибуток, чи збитки (при яких виробництво потрібно продовжувати), чи краще фірмі закритися?
10. Як визначається крива пропозиції фірми у короткостроковому періоді в умовах чистої конкуренції?
11. Як визначається рівноважна ціна фірми і галузі в чисто конкурентних умовах у короткостроковому періоді?
12. Який період функціонування фірми і галузі називають довгостроковим?

13. В чому сутність основної закономірності пристосування фірми до нової рівноваги в зв'язку з руйнуванням попередньої рівноваги у довгостроковому періоді?
14. Яку форму буде мати крива пропозиції у довгостроковому періоді в умовах чисто конкурентного ринку, якщо зміна кількості фірм у галузі не змінює витрати на одиницю продукту?
15. Яку форму буде мати крива пропозиції довгострокового періоду в чисто конкурентних умовах, якщо зміна кількості фірм у галузі змінює (збільшує, зменшує) витрати на виробництво одиниці продукту?
16. Що таке суспільна ефективність економічної діяльності фірми?
17. В чому сутність виробничої ефективності фірми?
18. В чому сутність розподільної ефективності фірми?
19. Яким чином в умовах досконалої конкуренції фірма досягає суспільної ефективності своєї економічної діяльності?

Тема 5. Чиста монополія. Визначення ціни та обсягу виробництва

Основна мета вивчення теми: засвоїти ознаки і поведінку чисто монополістичної фірми на ринку свого продукту, механізм визначення нею ціни і обсягу виробництва, прийнятність її суспільством з точки зору її суспільної ефективності, засоби державного впливу на поведінку чисто монополістичної фірми відносно ціни та обсягів виробництва.

Основні проблеми теми

1. Сутність та характерні риси чистої монополії.
2. Бар'єри для входження в галузь:
 - а) економія, зумовлена зростанням масштабів виробництва;
 - б) законодавчі бар'єри (патенти та ліцензії);
 - в) власність на важливі ресурси.

3. Монопольний попит:

- а) ключова відмінність між чисто монопольним і чисто конкурентним продавцем;
- б) ціна і граничний виторг;
- в) фірма-монополіст диктує ціну;
- г) еластичність за ціною.

4. Визначення ціни та обсягу виробництва:

- а) правило $MR = MC$;
- б) відсутність кривої пропозиції;
- в) обмеженість монополістичної зміни цін.

5. Економічні наслідки монополії:

- а) ціна, обсяг виробництва і ефективність;
- б) розподіл доходу;
- в) труднощі з врахуванням витрат;
- г) динамічна ефективність і технічний прогрес.

6. Цінова дискримінація:

- а) умови для застосування цінової дискримінації;
- б) наслідки цінової дискримінації.

7. Регульована монополія:

- а) необхідність регулювання природних монополій;
- б) суспільно оптимальна ціна $P = MC$;
- в) ціна, що забезпечує справедливий прибуток $P = ATC$;
- г) дилема регулювання.

Де знайти інформацію з вищезазначених проблем

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенли Л. Брю. Мікроекономіка – Львів: Просвіта, 1999 с. 258-281.

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенли Л. Брю. Экономикс - М.: Республика, 1992, том 2, с. 92-101.

Долан Э. Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. - С.-Пб.: АО "Санкт-Петербург оркестр", 1994, с. 188-210.

Н. Грегори Мэнкью. Принципы экономики - С.-Пб.: Москва-Харьков-Минск, 1999, с. 253-263.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. - К.: Основи, 1994, с. 253-263.

Терміни і поняття, які треба добре знати

Чиста монополія, бар'єри для входження в галузь, Х-неефективність, динамічна ефективність, цінова дискримінація, суспільно-оптимальна ціна, ціна, що забезпечує справедливий прибуток, дилема регулювання.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №5

Галузь є чистою монополією. Галузеві попит, ціна та валові сукупні витрати за певний відрізок часу наведені у таблиці:

Таблиця 5-2

Галузевий попит (обсяг продаж)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Галузеві ціни	96	90	84	78	72	66	60	54	48	42
Валові сукупні витрати	90	170	240	300	350	405	465	550	660	780

Завдання

- В умовах, коли фірма-монополіст не використовує цінову дискримінацію, визначте:
 - обсяг виробництва, максимізуючий прибуток;
 - максимальний валовий економічний прибуток.
- В умовах, коли фірма-монополіст використовує цінову дискримінацію, визначте:
 - обсяг виробництва, максимізуючий прибуток;
 - максимальний валовий прибуток.

3. Визначте, наскільки збільшиться валовий прибуток фірми в разі застосування цінової дискримінації та чому:

Питання самоконтролю

1. Що таке чиста монополія?
2. Які існують бар'єри на шляху вступу в чисту монополістичну галузь фірм з інших галузей?
3. Визначіть сутність кожного бар'єру на шляху вступу інших фірм у монополістичну галузь.
4. Чим відрізняється ринковий попит на продукцію конкурентного продавця і ринковий попит на продукцію монополіста?
5. Накресліть графіки кривих ринкового попиту окремого конкурентного продавця і монополіста.
6. Які три наслідки спадної кривої попиту чисто монопольної фірми?
7. Чому ціна в умовах монопольної влади перевищує граничний виторг?
8. Які існують можливості у монополіста для досягнення ним найбільшого прибутку?
9. На якому відрізку кривої попиту монополіст буде вибирати певну комбінацію ціни та обсягу виробництва і чому на цьому відрізку?
10. Яку конкретну комбінацію ціни та обсягу продукції вибере монополіст, який прагне максимізувати прибуток?
11. Чому монополіст не може призначити найвищу ціну на свою продукцію?
12. Назвіть економічні наслідки монополії.
13. Чому в умовах монополії не досягається розподільна та виробнича ефективність?
14. Чи забезпечує монополія ефективний розподіл доходів?
15. Які існують труднощі із врахуванням витрат в умовах монополії?
16. Що таке динамічна ефективність і як вона забезпечується монополією?

17. Що таке цінова дискримінація та її наслідки?
18. Коли держава займається регулюванням монополії і для чого?
19. Яка ціна називається суспільно-оптимальною?
20. Яка ціна називається ціною, що забезпечує справедливий прибуток?

Тема 6. Визначення ціни та обсягу виробництва на ринку монополістичної конкуренції

Основна мета вивчення теми: визначити природу та практичне розповсюдження монополістичної конкуренції; проаналізувати закономірності поведінки фірм стосовно цін та обсягів виробництва, прибутковості, формування витрат; дослідити механізми і роль нецінової конкуренції на цьому ринку.

Основні проблеми теми

1. Сутність, риси та розповсюдження монополістичної конкуренції.
 - Відносно велика кількість продавців.
 - Диференціація продукту.
 - Легке входження у галузь.
2. Визначення ціни та обсягу виробництва.
 - Крива попиту фірми.
 - Поведінка фірми у короткостроковому періоді.
 - Поведінка фірми в довгостроковому періоді.
3. Монополістична конкуренція та зниження економічної ефективності.
 - Економічна ефективність з боку суспільства.
 - Надлишкові виробничі потужності.
4. Нецінова конкуренція.
 - Дії фірми в напрямку поліпшення свого стану.
 - Диференціація продукту.
 - Удосконалення продукту.

5. Економіка реклами.
6. Невизначеність результату прагнення фірми до максимального прибутку.

Де знайти інформацію за вище означених проблем

Кембелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю Мікроекономіка – Львів: Просвіта, 1999, с. 285-298.

Кембелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Экономикс – М.: Республика, 1992, Гл. 27, с. 112-116.

Н. Грегори Менкью, Принципы экономикс. – Санкт-Петербург: Москва-Харьков-Минск, 1999, с. 373-387.

Долан Э. Дж., Линдсей Д. Микроэкономика С-Пб.: АО “Санкт-Петербург оркестр”, 1994, с. 211-220.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії.- Київ: Основи, 1994, с. 263-265.

Терміни й поняття, які треба добре знати

Монополістична конкуренція, диференціація продукту, нецінова конкуренція, надлишкові виробничі потужності, анти - і проконкурентна точки зору на рекламу, ефективність монополістичної конкуренції.

Питання самоконтролю

1. Яка ринкова структура є монополістичною конкуренцією?
2. Які найбільш важливі ознаки характеризують монополістичну конкуренцію?
3. Які важливі ознаки монополістичної конкуренції визначаються тим, що ця ринкова структура складається з відносно великої кількості невеликих фірм?
4. За якими напрямками відбувається диференціація продукту фірмами монополістичної конкуренції?

5. Якими рисами характеризується крива попиту фірм монополістичної конкуренції?
6. Якою є поведінка фірми монополістичної конкуренції на ринку свого продукту в короткостроковому періоді?
7. Як веде себе фірма монополістичної конкуренції на ринку свого продукту в довгостроковому періоді і які наслідки такої поведінки?
8. Як формуються витрати фірми монополістичної конкуренції і в чому їх особливості, порівняно з фірмами інших ринкових структур?
9. Що компенсує витрати фірми монополістичної конкуренції?
10. Яке значення має для фірм монополістичної конкуренції нецінова конкуренція, і як вона здійснюється?
11. Якими змінними факторами користується фірма монополістичної конкуренції для збільшення прибутковості?

Тема 7. Олігополія. Визначення ціни та обсягу виробництва

Мета вивчення теми: З'ясувати сутність, природу виникнення та міру розповсюдження олігополії; по яким напрямкам і яким чином фірма на цьому ринку максимізує свою діяльність для одержання прибутку; значення та зміст нецінової конкуренції, суспільну ефективність олігополії.

Основні проблеми теми

1. Сутність, риси, розповсюдження та причини існування олігополії.
2. Причина особливої поведінки фірми на олігополістичному ринку.
3. Поведінка фірми на олігополістичному ринку в конкурентних умовах.
4. Поведінка фірми в умовах таємної змови та лідерства в цінах.
5. Застосування олігополією моделі ціноутворення “витрати + накидка”.
6. Роль нецінової конкуренції в умовах олігополії.
7. Суспільна ефективність олігополії.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. – М.: Республика, 1992, Том 2, Глава 28, с. 129-140.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. – С.-Пб.: АО “Санкт Петербург оркестр”, 1994, Раздел 9, с. 220-226.

Дзюбик І, Ривак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, Розділ 15, с. 265-269.

Н.Грегори Мэнкью. Принципы экономикс. – С.-Пб.: Питер Ком., 1999, с. 348-370.

Терміни і поняття, які треба добре знати

Олігополія, олігополія однорідна, олігополія диференційована, ступінь концентрації, загальна взаємозалежність, війна цін; таємна змова, картель, джентельменська угода, лідерство в цінах, ціноутворення по принципу “витрати-плюс”, точка зору на ефективність Шумпетера-Гелбрейта

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №6

Перша ситуація:

На ринку однорідного *продукту Х* працює **3** фірми. Кожна продає по 9 одиниць продукту. Ціна продукту складає 58 грн.

Друга ситуація:

Через деякий час частки галузевого попиту фірм зрівнялися і вони досягли однакових витрат. Можливі обсяги продаж за відповідними цінами і валові сукупні витрати кожної фірми наступні:

Таблиця 1

Обсяги продаж	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ціна	82	79	76	73	70	67	64	61	58	55
Валові сукупні витрати	122	196	234	248	250	252	266	306	364	420

Третя ситуація:

Потім умови виробництва і реалізації продукту ускладнилися. Почалося економічне падіння. Витрати кожної фірми стали різними і це призвело до стану, який можна охарактеризувати за допомогою графіку, вхідні дані якого наведені у таблиці 2:

Таблиця 2

<i>№ кривих попиту</i>	<i>Координати для побудови кривих попиту</i>		<i>№ кривих граничного доходу</i>	<i>Координати для побудови кривих граничного доходу відповідно до кривих попиту</i>	
	<i>Ціна</i>	<i>Обсяг попиту</i>		<i>Ціна</i>	<i>Обсяг продукту</i>
<i>D₁</i>	85	1	<i>MR₁</i>	85	1
	25	4		25	3
<i>D₂</i>	61	1	<i>MR₂</i>	61	1
	37	7		31	5,5

Примітка: Точки, що знайдені за допомогою координат, з'єднуються прямими лініями.

Визначити:**За першою ситуацією:**

1. Валовий економічний прибуток, що буде мати кожна фірма (використовуючи вихідні дані та дані таблиці 1).

За другою ситуацією:

2. а) Яку найефективнішу модель ціноутворення виберуть фірми при досягненні ними однакових часток галузевого попиту і однакових витрат?

б) Який попит встановиться на ринку при найефективнішій для кожної фірми ціні (використовуючи дані таблиці 1) і чим він відрізняється від попереднього?

в) Який валовий економічний прибуток в цьому разі отримає кожна фірма і чим він відрізнятиметься від попереднього? Як зміниться ефективність галузі з точки зору фірми та суспільства? Чому?

За третьою ситуацією:

3. Після того, як почалось економічне падіння:

а) За таблицею 2 побудувати графіки. Показати на графіку вертикальний розрив кривої граничного доходу. Пояснити, коли з'являються спонукальні сили щодо зміни ціни. Яким чином через наявність вертикального розриву пояснюється стабільність цін в олігополії?

б) За якою ціною найвигідніше продавати продукт Х?

в) Межі граничних витрат фірми. Відобразити їх на графіку.

Питання для самоконтролю

1. Що таке олігополія ?
2. Якими рисами характеризується олігополія ?
3. Поясніть причини існування олігополії.
4. Що таке всебічна взаємозалежність, які причини її існування в цій ринковій структурі ?
5. Поясніть, чому в умовах відсутності таємної змови фірми не схильні змінювати поточну ціну ?
6. Як формуються ломані криві попиту та граничного доходу і як з допомогою їх пояснюється неохочість фірм до зміни цін ?
7. Що спонукає фірми вступати в таємну змову ?
8. Що таке лідерство в цінах в олігополістичній ринковій структурі, і яку тактику використовує фірма – лідер ?
9. Як формується ціна на основі методу "витрати плюс"?
10. В чому сутність нецінової конкуренції, чому її використовують фірми-олігополісти ?
11. Які дві точки зору існують відносно суспільної економічної ефективності олігополії ?

Тема 8. Виробництво і попит на економічні ресурси

Мета вивчення теми: отримати знання того, як формуються ціни на ресурси ринковими механізмами ціноутворення, яке економічне значення мають ціни на ресурси, як формується та змінюється попит на них, яке співвідношення ресурсів максимізує прибуток фірми.

Основні проблеми теми

1. Соціально-економічні функції цін на ресурси та складність їх формування.
2. Попит на ресурси як похідний попит.
3. Граничний продукт у грошовій формі.
4. Правило використання ресурсів.
5. Граничний продукт в грошовому вимірі і попит на ресурси.
6. Попит на ресурси в умовах недосконалої конкуренції.
7. Ринковий попит на ресурси.
8. Фактори, що змінюють попит на ресурси .
9. Фактори, що визначають еластичність попиту на ресурси.
10. Оптимальне співвідношення ресурсів.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс – М.: Республика, 1992, том 2, Глава 29, с. 142-155.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика. – С.-Пб.: АО “Санкт-Петербург Оркестр”, 1994, Глава 10, с. 236-246.

Менкью Н.Г. Принципы экономики. – С.-Пб.: Питер Ком, 1999, с. 291-399.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, Розділ 14, с. 271-281.

РОЗРАХУНКОВА САМОСТІЙНА РОБОТА №6

Відома кількість праці і кількість капіталу фірми “А” та кількість можливого виробництва продукту “Х”:

Таблиця 8-2

Кількість застосованих одиниць ресурсів (праці і капіталу) для вироблення продукту “Х”	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кількість продукту “Х”, яка могла бути вироблена, якщо приєднувати до фіксованої кількості капіталу відповідні одиниці праці	3	9	16	24	36	42	46	48	48	46
Кількість продукту “Х”, яка може бути вироблена, якщо приєднувати до фіксованої кількості праці відповідні одиниці капіталу	1	3	6	15	24	31	35	37	38	38

Фірма використовує тільки працю і капітал, діє на ринках товару і ресурсів чистої конкуренції. Ціна одиниці праці – 24 грошові одиниці, капіталу – 16 грошових одиниць. Ціна продукту “Х”, який виробляється з допомогою цих ресурсів – 4 грош. од.

Завдання

1. Визначте, при яких комбінаціях кількості одиниць праці і кількості одиниць капіталу досягається мінімізація витрат на виробництво продукту “Х”.
2. Визначте, скільки фірма:
 - а) найме працівників;
 - б) придбає капіталу, щоб одержати максимальний прибуток.

3. Яка кількість товару дає фірмі максимальний прибуток?
4. Розрахуйте, чому дорівнює максимальний валовий прибуток чи мінімальні збитки фірми у цих умовах.

Питання самоконтролю

1. Які соціально–економічні функції виконують ціни на ресурси?
2. В чому складність формування цін на ресурси?
3. Чому попит на ресурси є похідним, і які фактори мають визначальне значення для нього?
4. Що таке граничний продукт та граничний продукт в грошовому вимірі, що їх відрізняє та поєднує?
5. Яке існує правило для використання ресурсів в короткостроковому періоді і в чому його сутність?
6. В якому зв'язку знаходиться попит на ресурси від послідовного ряду значень граничного доходу в грошовому вимірі?
7. Чим відрізняється формування попиту на ресурси в умовах недосконалої конкуренції від умов досконалої конкуренції?
8. Які чинники призводять до змін у попиті на ресурси (зсувають криву попиту вправо чи вліво від початкового)?
9. Що таке еластичність попиту і які чинники її змінюють?
10. Яким чином можна визначити, при яких умовах в будь-яких комбінаціях декількох ресурсів досягаються найменші витрати?
11. Яким чином можна визначити таку комбінацію декількох ресурсів, яка максимізує прибуток?
12. За якими напрямками теорія розподілу доходів у відповідності з теорією граничної продуктивності забезпечує справедливість, а за якими – ні?

Тема 9. Заробітна плата і ринок праці

Мета вивчення теми: зрозуміти та засвоїти сутність і механізм формування загального рівня ставок заробітної плати, визначення ставок заробітної плати на конкретних ринках праці, вплив профспілок на встановлення ставок заробітної плати, економічний ефект законодавчого встановлення мінімальної заробітної плати, що таке інвестування в людський капітал і яке економічне значення воно має.

Основні проблеми теми

1. Визначення сутності заробітної плати.
2. Продуктивність праці як визначальний фактор загального рівня заробітної плати по країнах та їх регіонах.
3. Чисто конкурентна модель визначення заробітної плати на конкретних ринках праці.
4. Монопсонічна модель визначення заробітної плати на конкретних ринках праці.
5. Модель визначення заробітної плати з участю профспілок, які діють в напрямку підвищення попиту на працю.
6. Модель визначення заробітної плати з участю профспілок замкненого (цехового) типу.
7. Модель визначення заробітної плати з допомогою профспілок відкритого (галузевого) типу. Підвищення заробітної плати та безробіття.
8. Модель визначення заробітної плати в умовах двосторонньої монополії.
9. Законодавче встановлення мінімальної заробітної плати та зайнятість.
10. Диференціація ставок заробітної плати.
11. Інвестиції в людський капітал.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. – М.: Республика, 1992, том 2, глава 30, с. 157-175.

Долан Е.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика С.-Пб.: ОА''Санкт-Петербург оркестр'', 1994, глава 10, с. 246-258.

Дзюбик С., Рівак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, розділ 17, с. 282-295.

Терміни і поняття, які треба добре знати

Ставка заробітної плати, номінальна ставка заробітної плати, реальна ставка заробітної плати, конкурентний ринок праці, монопсонія, відкриті і закриті профспілки, ліцензування професій, двостороння монополія, мінімальна заробітна плата, диференційована заробітна плата, неконкуруючі групи, вирівнювальні відмінності і інвестиції в людський капітал.

Питання самоконтролю

1. Що таке ставка заробітної плати?
2. Чим відрізняється загальний рівень заробітної плати в різних країнах, регіонах?
3. Яку роль виконує продуктивність праці у визначенні рівня заробітної плати?
4. Які фактори визначають рівень продуктивності праці?
5. В якому взаємозв'язку знаходяться реальна ставка заробітної плати і продуктивність праці в довготривалому періоді?
6. Назвіть шість моделей ринків праці і визначіть, яким чином встановлюється ринкова ставка заробітної плати в кожній моделі?
7. Які ви знаєте докази необхідності встановлення мінімальної заробітної плати і які – проти?
8. Якими причинами обумовлюються різні ставки заробітної плати робітників різних професій?
9. Якими причинами обумовлюються різні ставки заробітної плати робітників однієї і тієї ж неконкуруючої групи?
10. Які три фактори в умовах недосконалої конкуренції впливають на диференціацію ставок заробітної плати?

11. Що таке інвестиції у людський капітал і які їх наслідки?

Тема 10. Ціноутворення та використання ресурсів: рента, процент, прибуток

Мета вивчення теми: зрозуміти та засвоїти економічні форми доходу, що виникають з використання землі, капіталу, підприємницьких здібностей, їх сутність, механізм утворення, економічні функції.

Основні проблеми теми

1) Економічна рента.

- а) сутність економічної ренти і абсолютна нееластичність пропозиції землі;
- б) зміни у попиті на землю;
- в) невиконання рентою спонукальної функції ціни;
- г) єдиний податок на землю;
- д) відмінності у продуктивності землі;
- є) альтернативне використання землі і витрати.

2) Процент.

- а) сутність процента;
- б) діапазон ставок та чиста сума процента;
- в) економічні функції процентної ставки.

3) Економічний прибуток.

- а) сутність прибутку;
- б) економічна роль підприємця;
- в) джерела економічного прибутку;
 - невизначенність, ризик і прибуток;
 - невизначенність, інновації та прибуток;
 - монопольний прибуток;
- г) функції прибутку;

інвестиції та національний обсяг виробництва;

прибуток і розподіл ресурсів;

- 4) Відносні розміри і тенденції співвідношення часток національного доходу.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Мікроекономіка. – Львів: «Просвіта», 1999, с. 379-397.

Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Экономикс – М.: Республика, 1992, т.2, с. 260-279.

Долан Э.Дж., Линдсей Д. Микроэкономика – С.-Пб.: АО «Санкт-Петербург оркестр», 1994, с. 260-279.

Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії. – Київ: Основи, 1994, с. 271-281.

Терміни і поняття, які треба добре знати

Економічна рента, стимулююча функція (спонукаюча), рух за єдиний податок, попит на гроші для операцій і на активи, номінальна і реальна процентна ставка, чиста норма процента, явні та неявні витрати, нормальний прибуток (чистий), статична економіка, незастрахований ризик.

Питання самоконтролю

1. Що таке економічна рента ?
2. Чому пропозиція землі є абсолютно нееластичною і її наслідки ?
3. Від чого залежить попит на землю ?
4. Чому ренту називають надлишком ?
5. Що ви знаєте про громадський рух за скасування ренти ?
6. Які причини визначають існування великого розмаїття величин ренти ?
7. Чому для суспільства рента- це надлишок, а для окремого виробника- витрати ?
8. Що таке процент ?

9. Як визначається величина процентної ставки ?
10. Що таке номінальна та реальна процентна ставка ?
11. Чому в економіці країни одночасно існує ціла низка величин процентної ставки ?
12. Що таке чиста процентна ставка ?
13. Які економічні функції виконує процентна ставка ?
14. Що таке економічний прибуток ?
15. Що таке нормальний прибуток ?
16. Яку економіку називають статичною ?
17. Яка економіка є динамічною ?
18. Що таке застраховані і незастраховані ризики ?
19. Які невизначеності в динамічній економіці є зовнішніми, а які внутрішніми ?
20. Назвіть та поясніть джерела економічного прибутку.
21. Перерахуйте та поясніть функції економічного прибутку.
22. Що ви знаєте про розміри та тенденції співвідношення часток національного доходу ?

Тема 11. Ринкова система і загальна рівновага

Мета вивчення теми: засвоїти, що між всіма проаналізованими ринками продуктів і ресурсів існує зв'язок, численні різнотипні ринки національної економіки переплетені в надзвичайно складну ринкову систему, в якій існує таке економічне явище, як загальна рівновага, і що функціонування економічної системи має основну тенденцію руху в напрямку цієї рівноваги.

Основні проблеми теми

1. Сутність часткової і загальної рівноваги.
2. Двогалузева модель загальної рівноваги.
3. Аналіз загальної рівноваги через співставлення витрат і результатів.

4. Загальна рівновага та економічне мислення.

Де знайти інформацію з вищезначених проблем

Макконел К.Р., Брю С.Л. Экономикс. – М.: Республика, 1992, Том 2, Глава 32, с. 189-197.

Терміни і поняття, які треба знати

Часткова рівновага, загальна рівновага, ринковий взаємозв'язок, рівновага в статичному стані економіки, рівновага в динамічному стані економіки, двогалузева модель, умови ефективності, аналіз витрат і результатів, економічне мислення.

Питання самоконтролю

1. Що таке часткова рівновага економіки?
2. Що таке загальна рівновага економіки?
3. Як відбувається зміна одного стану загальної рівноваги на новий стан, яка тут найбільш загальна закономірність?
4. Що лежить в основі оберненого зв'язку між попитом і ціною?
5. Що лежить в основі прямого зв'язку між пропозицією та ціною?
6. Як в короткостроковому періоді працює механізм пристосування економіки до нової загальної рівноваги, якщо стара рівновага порушена?
7. Як в довгостроковому періоді працює механізм пристосування економіки до нової загальної рівноваги?
8. В чому суть аналізу загальної рівноваги за допомогою методу витрат і результатів?
9. Значення розуміння суті загальної рівноваги та її зміни для правильного економічного мислення.

Перелік питань до іспиту
з дисципліни: «Мікроекономіка»

1. Сутність цінової еластичності попиту. Формули цінової еластичності попиту.
2. Оцінка цінової еластичності попиту за показником загальної виручки. Еластичність попиту по доходу і перехресна еластичність попиту.
3. Фактори цінової еластичності попиту.
4. Цінова еластичність пропозиції. Фактор часу.
5. Два пояснення закону попиту: ефекти доходу і заміщення, закон убуючої граничної корисності.
6. Вибір споживачів. Правило максимізації корисності.
7. Теорія споживчої поведінки і облік економічної цінності часу.
8. Економічні витрати. Зовнішні і внутрішні витрати.
9. Нормальний і економічний прибуток.
- 10.Короткостроковий і довгостроковий періоди часу в економіці.
- 11.Закон убуючої віддачі.
- 12.Постійні, змінні і загальні витрати.
- 13.Середні витрати.
- 14.Граничні витрати.
- 15.Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Крива довгострокових витрат.
- 16.Позитивний і негативний ефекти масштабів виробництва.
- 17.Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.
- 18.Чотири моделі ринку продукту. Їх характерні риси.
- 19.Чиста конкуренція, її характерні риси.
- 20.Попит на продукт конкурентного продавця.
- 21.Максимізація прибутку в короткостроковому періоді: принцип зіставлення валового доходу з валовими витратами (Модель чистої конкуренції.)

- 22.Максимізація прибутку в короткостроковому періоді : принцип зіставлення граничного доходу граничними витратами (Модель чистої конкуренції.)
- 23.Граничні витрати і крива пропозиції фірми в короткостроковому періоді. (Модель чистої конкуренції).
- 24.Конкурентна рівновага для фірми і для галузі в короткостроковому періоді.
- 25.Рівновага фірм і галузі в довгостроковому періоді. (Модель чистої конкуренції)
- 26.Пропозиція галузі з постійними і зростаючими витратами в довгостроковому періоді (Модель чистої конкуренції).
- 27.Чиста конкуренція і ефективність.
- 28.Поняття і характерні риси чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузі.
- 29.Монопольний попит. Наслідки спадної кривої монопольного попиту.
- 30.Визначення ціни і обсягу виробництва в умовах монополії.
- 31.Економічні наслідки монополії.
- 32.Цінова дискримінація в умовах монополії.
- 33.Монополія яка регулюється.
- 34.Характерні риси та розповсюдження монополістичної конкуренції.
- 35.Особливості попиту на ринку монопольної конкуренції.
- 36.Поведінка фірми у короткостроковому періоді в умовах монопольної конкуренції.
- 37.Поведінка фірми у довгостроковому періоді в умовах монопольної конкуренції.
- 38.Монополістична конкуренція та зниження економічної ефективності.
- 39.Нецінова конкуренція і її роль в умовах монополістичної конкуренції.
- 40.Визначення олігополії, причини виникнення і існування.
- 41.Олігополістичне ціноутворення і випуск продукції. Модель ломаної кривої попиту.
- 42.Олігополістичне ціноутворення обумовлене таємною угодою.

43. Олігополістичне ціноутворення по принципу “витрати плюс” і лідерство в цінах.
44. Олігополія і ефективність.
45. Роль нецінової конкуренції в умовах олігополії.
46. Соціально-економічні функції цін на ресурси та складність їх формування.
47. Попит на ресурси як похідний попит.
48. Граничний продукт у грошовій формі. Правило використання ресурсів.
49. Попит на ресурси в умовах досконалої і недосконалої конкуренції.
50. Фактори, які обумовлюють зміни в попиті на ресурси.
51. Еластичність попиту на ресурси.
52. Оптимальне співвідношення ресурсів . Правила мінімізації витрат і максимізації прибутку.
53. Визначення сутності і загального рівня зарплати.
54. Чисто конкурентні ринки праці.
55. Ринок праці в умовах монополії.
56. Ринок праці з врахуванням профспілок.
57. Ринок праці при двосторонній монополії.
58. Встановлення мінімуму зарплати і диференціація зарплати.
59. Інвестиції в людський капітал.
60. Економічна рента і її визначення.
61. Позичковий процент, визначення і роль процентної ставки.
62. Підприємницький дохід і економічний прибуток. Джерела і функції економічного прибутку.

Список рекомендованої літератури

1. Антология экономической классики. – М.: "Эконов" – "Ключ", 1993. – 486 с.
2. Базилінська О.Я. Мікроекономіка: Навч. посібник / О.Я. Базилінська, О.В. Мініна; За ред. О.Я. Базилінської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 351 с.
3. Бальцерович Л. Свобода і розвиток: Економія вільного ринку. Пер. з польськ. – Львів, 2000. – 334 с.
4. Батура О.В. Макроекономіка. – К.: ЦУЛ, 2007.
5. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.
6. Будаговська С. й інші. – Мікроекономіка і макроекономіка. – К.: Основи, 1998.
7. Ватаманюк З.Г., Панчишин С.М., Реверчук С.К. та ін. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка/ За ред. З.Ватаманюка та С.Панчишина. – К.: Альтернативи, 2001. – 608 с.
8. Вініченко І.І. Мікроекономіка: Навч. посібник / І.І. Вініченко, М.В. Дадій, С.О. Корецька. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 272 с.
9. Воробйов Є.М. Економічна теорія: Модульний курс. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: Нав. посіб. / Є.М. Воробйов. – Харків: ТОРСІНГ-ПЛЮС, 2009. – 320 с.
10. Гальперин В. М., Игнатьев С. И., Моргунов В.И. Микроэкономика: В 2 т. / Под ред. В. М. Гальперина. — СПб.: Экон. шк., 1994. — Т. 1. — 349 с.
11. Гейк П. Вчитись аналізувати ринок: Пер. з англ. / П. Гейк, П. Джексон. – Львів: Сейбр-Світло, 1995. – 270 с.

- 12.Горобчук Т.Г. Мікроекономіка: Навч. – метод. посібник /
Т.Г. Горобчук. – К.: Центр навчальної літератури, 2002. – 236 с.
- 13.Гребенников П. И., Леусский А. И., Тарасевич Л. С. Микроэкономика:
Учеб. / Под общ. ред. Л. С. Тарасевича. — СПб.: Изд-во СПб УЭФ,
1996. — 352 с.
- 14.Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Практикум: Навч. посібник /
Г.Е. Гронтковська, А.Ф. Косік. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
– 404 с.
- 15.Гроші та кредит: Навч. посібник / С.Б. Ільїна [та ін.]. – К.: ВД
"Професіонал", 2007. 368 с.
- 16.Долан Э. Дж., Линдсей Д. Микроэкономика: Пер. с англ. / Под общ.
ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича. — СПб.: Экон. шк., 1994. — 448 с.
- 17.Економічна енциклопедія: У 3-х томах. – Київ: Академія, 2002. – 952 с.
- 18.Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій та вправ: Навч. посібник /
А.О. Задоя. – 5-е вил., стереотип. – К.: Знання, 2006. – 211 с.
- 19.Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій: Навч. посіб. – К.: Т-во
"Знання", КОО, 2000. – 176 с.
- 20.Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Навчальний посібник.
– К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 416 с.
- 21.Кулішов В.В. Мікроекономіка: основи теорії і практикум: Навч.
посібник / В.В. Кулішов. – Львів: "Магнолія 2006", 2007. – 256 с.
- 22.Лисенко М.І., Пихтін В.Я. Основи економічної теорії: Навч. посіб. /
М.І. Лисенко, В.Я. Пихтін. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2006. – 248 с.
- 23.Лісовий А.В. Мікроекономіка: Навч. посібник / А.В. Лісовий. – К.:
ЦУЛ, 2003. – 192 с.
- 24.Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и
политика: В 2 т. / Пер. с англ. 2-го изд. — М.: Республика, 1992. — Т. 1.
— 399 с.; Т. 2. — 400 с.
- 25.Маршалл А. Принципы экономической науки. Пер. с англ. – М.:
Издательская группа "Прогресс", 1993. – в 3-х т.

26. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 Ч./ С.Будаговська, О.Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. – К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. – 517 с.
27. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник / Р.М. Нуреев. – 2-е изд. измен. – М.: Издательство НОВПА, 2001. – 572 с.
28. Піндайк Р., Рубінфелд Д. Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. — К.: Основи, 1996. — 646 с.
29. Рудий М.М. Мікроекономіка: Навч. посібник / М.М. Рудий. – К.: Каравела, 2008. – 312 с.
30. Савчук С.И. Основы теории конкурентоспособности: Монография / С.И. Савчук. – Мариуполь: Рената, 2007. – 520 с.
31. Семюелсон Пол А., Нордгуаз Вільям Д. Мікроекономіка / Пер. з англ. С. Панчишина. — К.: Основи, 1998. — 676 с.
32. Солонінко К.С. Макроекономіка: Навч. посібник / К.С. Солонінко. – К.: Центр навчальної літератури, 2002. – 320 с.
33. Стеблій Г.Я. Мікроекономіка: Навч. посібник / Г.Я. Стеблій. – К.: "Фірма "Інкос", 2007. – 221 с.
34. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика / Пер. с англ. 2-го изд. — М.: Дело ЛТД, 1995. — 864 с.
35. Хайман Д. Н. Современная микроэкономика: анализ и приложения / Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1992. — Т. 1. — 384 с.; Т. 2. — 384 с.
36. Чеканский А.Н., Фролова Н.Л. Теория спроса, предложения и рыночных структур. – М.: ТЕИС, 1999. – 421 с.
37. Экономика: теория и практика / Отв. за вып. Канарейкин С.Н. – Т.2. – СПб.: НО "Дорвал", 1993. – 288 с.
38. Ястремський О. І., Гриценко О. Г. Основи мікроекономіки: Підручник. — К.: Знання, 1998. — 714 с.